

Петяна Жераденко

*Відділення
«Історії»
Черкаського
обласного
територіального
відділення
Малої
академії
наук
України*

УДК 94 (477.46) + 902 + 50
ББК 63.3 (4УКР-4ЧЕР) + 63.4 + 20
Н 54

Тетяна Нераденко. Відділення історії Черкаського обласного територіального відділення Малої академії наук України /з досвіду роботи/: навчально-методичне видання / Тетяна Нераденко. – Черкаси: ІПП Чабаненко Ю. А., 2016. – 380 с. + 14 іл.

Видання підготовлено з метою підведення підсумків роботи відділення «Історії» Черкаського обласного територіального відділення Малої академії наук України та поширення позитивного досвіду його діяльності серед зацікавленої педагогічної громадськості.

Містить інформацію про професорсько-викладацький і педагогічний склад відділення, про головні підсумки діяльності у 2007-2015 рр., основні напрямки і цікаві форми роботи (археологічну експедицію, обласний заочний конкурс юних краєзнавців Черкащини, видання збірника «Юний краєзнавець Черкащини»), Всеукраїнський семінар-практикум «Формування історичної свідомості дітей та молоді засобами науково-дослідницької діяльності», що відбувся у Черкасах в червні 2015 року.

У виданні подано методичні розробки викладачів секцій «Історії України» та «Історичного краєзнавства», навчальні програми «Археологічне краєзнавство» і «Історія рідного краю», краєзнавчі матеріали викладачів відділення, а також на допомогу вчителям і учням-членам МАН – вимоги до написання науково-дослідницьких робіт, контрольні завдання з історії України II обласного етапу, списки тем і тези науково-дослідницьких робіт у всіх секціях III фінального етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту МАН за кілька років.

Уваги читачів пропонуються дані про діяльність окремих міських і районних філій Черкаського обласного територіального відділення МАН України, які мають стабільні позитивні результати діяльності у відділенні «Історії».

Видання призначено педагогам загальноосвітніх і позашкільних навчальних закладів, які працюють з обдарованими дітьми в системі Малої академії наук України.

Автор – Нераденко Тетяна Миколаївна, кандидат історичних наук, методист відділення «Історії».

ЗМІСТ

Розділ 1. Загальна характеристика та досвід роботи

1.1. Підсумки діяльності у 2007-2015 рр.	4
1.2. Професорсько-викладацький та педагогічний склад	11
1.3. Міські і районні філії	31
1.4. Учнівська краєзнавча школа МАН ЦТКЕСУМ м. Черкаси	36

Розділ 2. Цікаві форми діяльності

2.1. Учнівська археологічна експедиція «Молюхів Бугор»	57
2.2. Організація та проведення учнівської археологічної експедиції	60
2.3. Обласний конкурс юних краєзнавців Черкащини	73
2.4. Збірка «Юний краєзнавець Черкащини»	91

Розділ 3. Всеукраїнський семінар-практикум

3.1. Всеукраїнський семінар-практикум «Формування історичної свідомості дітей та молоді засобами науково-дослідницької діяльності»	100
3.2. Виставка «Відділення історії Черкаського обласного територіального відділення МАН України»	109
3.3. Виступ Н. Г. Любивої	113
3.4. Черкащина – географічний і духовний центр України	116

Розділ 4. На допомогу педагогам і учням

4.1. Вимоги до написання науково-дослідницьких робіт учнів-членів МАН	123
4.2. Темі науково-дослідницьких робіт III фінального етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту МАН	130
4.3. Контрольні завдання II обласного етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту МАН з історії України	147
4.4. Тези фіналістів III фінального етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту МАН	165
4.5. Методична і краєзнавча література	193

Додатки: програми, посібники, методичні рекомендації науковців і педагогів

Нераденко Т. М. Програма «Археологічне краєзнавство». Дослідницько-експериментальний напрям (секція археології Черкаського територіального відділення Малої академії наук України)	227
Шамрай Олександр. Програми «Історія рідного краю». Дослідницько-експериментальний напрям (секція історичне краєзнавство Кам'яньської філії Черкаського територіального відділення Малої академії наук України)	250
Присяжнюк Ю. П. Методичні рекомендації для учасників Малої академії наук України (секція історія України)	268
Мельниченко В. М. Історичне краєзнавство: навчально-методичний посібник для учнів секції «Історичне краєзнавство»	286
Шамара Сергій. Сучасні джерелознавчі та методичні засади історичних досліджень (на допомогу керівникам конкурсантів Малої академії наук України)	315
Лазуренко В. М. Тут кожен камінь пам'ятає гетьмана. Суботів – замська резиденція гетьмана України Богдана Хмельницького	336
Шевчук В. В. Як виникли і змінювались назви вулиць у Шполі	343
Щербина М. М. Топоніми села Старосілля Городищенського району /Топонімічний довідник/	351
Горохівський П. І. Витяг із збірки «Краєзнавець Христівщини: Збірник краєзнавчих нарисів дослідників історії краю. Випуск 4»	357
Слесарев Євген, Подзюлічна Наталя, Кравчук Максим, Хоменко Іван Тетяна Нераденко. Бюбібліографічний нарис /до 55-річчя від дня народження/	368